

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

FILOZOFICKÁ FAKULTA
PALACKÝ UNIVERSITY OLOMOUC
(OLOMOUC, ČESKÁ REPUBLIKA)

THE UNIVERSITY OF ECONOMICS
AND HUMAN SCIENCES IN WARSAW
(WARSAW, POLAND)

ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ

IX МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ

15 листопада 2024 року

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РІВНЕ 2024

УДК 81'37

П 78

Проблеми лінгвістичної семантики: IX Міжнародна науково-практична інтернет-конференція (15 листопада 2024 року).

П 78 Збірник матеріалів. Рівне: РДГУ, 2024. 126 с.

The Problems of Linguistic Semantics: The 9th International Scientific and Practical Internet Conference (November 15, 2024). The Collection of Conference Proceedings. Rivne: RSUH, 2024. 126 p.

У збірнику матеріалів IX Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми лінгвістичної семантики» розглянуто низку питань, що стосуються актуальних проблем лінгвістичної семантики: когнітивної та культурної семантики, зіставної семантики, фонетичної, лексичної та граматичної семантики, семантики і прагматики мовних одиниць, семантики тексту і дискурсу, семантики і перекладу.

The Collection of Conference Proceedings «The Problems of Linguistic Semantics» focuses on the topical issues of Linguistic Semantics: Cognitive and Cultural Semantics, Contrastive Semantics, Phonetic, Lexical and Grammatical Semantics, Semantics and Pragmatics of Linguistic Items, Semantics of Text and Discourse, Semantics and Translation.

УДК 81'37

Редакційна колегія:

Головний редактор – **Деменчук О.В.**, д-р філол. наук, професор.

Відповідальний редактор – **Кучма Т.В.**, канд. філол. наук, доцент.

Члени редакційної колегії:

Павлова О.І., канд. філол. наук, професор; **Аладько Д.О.**, канд. філол. наук, доцент; **Калініченко М.М.**, канд. філол. наук, доцент; **Константинова О.В.**, канд. філол. наук, доцент; **Орел І.І.**, канд. філол. наук, доцент; **Станіславчук Н.І.**, доктор філософії (PhD), доцент; **Тарасюк Н.Ю.**, канд. філол. наук, доцент; **Чеберяк А.М.**, канд. філол. наук, доцент

Рекомендовано до друку Вченою радою

Рівненського державного гуманітарного університету

(*протокол № 11 від 31.10.2024 р.*)

©Автори публікацій, 2024

©Рівненський державний гуманітарний університет, 2024

ЗМІСТ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ:
ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ**

АРХАНГЕЛЬСЬКА А.М.	ДИНАМІКА УКРАЇНСЬКОГО ФЕМІНІННОГО ЛЕКСИКОНУ: У ПОШУКАХ «СВОГО» ТА «ЧУЖОГО»	6
KAPRANOV Ya.	CRITICAL DETERMINANTS OF PUBLIC PREJUDICE TOWARDS INTEGRATING EU LANGUAGE POLICIES INTO POLISH EDUCATION THROUGH DIGITAL TRANSFORMATIONS	9
IWANOWSKA B.	UNDERSTANDING PUBLIC RESISTANCE TO EU POLITICAL STRATEGIES: THE ROLE OF DIGITAL SCIENCE IN POLISH EDUCATION AND RESEARCH	12
STADNICZEŃKO D.	BREAKING BARRIERS: ADDRESSING PUBLIC SKEPTICISM ABOUT EU LEGAL STANDARDS IN POLISH RESEARCH AND EDUCATION THROUGH DIGITAL TOOLS	15
WIERZCHOWSKI T.	PUBLIC PERCEPTIONS OF EU HISTORICAL NARRATIVES IN POLISH EDUCATION: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES OF DIGITAL INTEGRATION	19
СІРАНЧУК Н.М.	МЕТОДИЧНІ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В АСПЕКТІ ЛЕКСИЧНОГО РОЗВИТКУ УЧНІВ	23
БІСОВЕЦЬКА Л.А., СУРЖУК Т.Б.	ВИВЧЕННЯ ДІАЛЕКТИЗМІВ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ	26
IVANCHENKO M., ТОКАІ V.	LEXICAL-SEMANTIC GROUP <i>ENTICE</i> IN ENGLISH	29
КАЛІНІЧЕНКО М.М.	ВПЛИВ ТЕОРІЇ ЖАКА ДЕРРІДА НА ТЕОРІЮ І ПРАКТИКУ ПЕРЕКЛАДУ	31
ПАВЛОВА О.І.	ТЕРМІНОЛОГІЧНА НОМІНАЦІЯ: ЇЇ СПЕЦИФІКА, ОБ'ЄКТИ, СПОСОБИ І ЗАСОБИ	34
ПІЦКОВА А.Ю.	ВИВЧЕННЯ РІЗНИХ ВИДІВ НАГОЛОСУ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	36
СОКОЛ Н.В.	ФОРМУВАННЯ ВМІННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ КОРИСТУВАТИСЯ ДОВІДКОВО-ІНФОРМАЦІЙНИМ АПАРАТОМ ДИТЯЧИХ КНИЖОК	39

доцільності, відібрати насамперед такі лексичні засоби, які дадуть учням можливість активно використовувати їх у власному мовленні.

Слушним є висновок про те, що основою формування мовної здібності є семантичний компонент. Тому у формуванні лексичної сторони мовлення дітей першочерговою буде робота над семантикою слова. Цей висновок підтверджує один із принципів розвитку мовлення – принцип роботи над лексичним і граматичним значенням слова, який повинен стати, на нашу думку, провідним у формуванні лексичної компетентності молодшого школяра (Сіранчук, 2017, с. 48).

Методична система формування лексичної компетентності молодшого школяра ґрунтується на взаємозв'язку лексико-словотворчої і лексико-граматичної роботи з опорою на відповідний запас слів у межах вікового періоду, а також урахуванні наступності та перспективності у формуванні лексичної компетентності між початковою і середньою ланками шкільної освіти.

Список використаних джерел:

- Вашуленко, М.С. (2018). Українська мова і мовлення в початковій школі. Київ : Видавничий дім «Освіта».
- Пентилюк, М.І. (2000). Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах. Київ : Ленвіт.
- Сіранчук, Н.М. (2017). Формування лексичної компетентності в учнів початкових класів на уроках української мови: монографія. Київ : Центр учбової літератури.

УДК 811.161.2'373.611

Бісовецька Л.А., канд. філол. наук
Суржук Т.Б., канд. пед. наук
Рівненський державний гуманітарний університет
(Рівне, Україна)

ВИВЧЕННЯ ДІАЛЕКТИЗМІВ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Діалектна лексика не належить до числа загальновідомих, загальнонародних слів, тому закономірно постає питання, як і в якій мірі вона може бути використана в художніх цілях. Діалектні слова використовуються в розмовному і художньому мовленні, але з певною метою. В розмовному мовленні вони вживаються тому, що мовці є носіями певних діалектів, у художньому – для відображення місцевого колориту чи характеристики персонажів.

В українській народній казці «Бисагочки» йдеться про подарунок золотої рибки бідному чоловікові (Бисагочки, 2005, с. 299). Витяг чоловік подарунок на берег і здивувався, бо ніколи ще такого не бачив.

– Що це таке?

– Порятунком для тебе і твоїх дітей. Будуть вони вас годувати. Скажеш тільки: «*Бисагочки*, розбисагуйтеся!» Вони розкриються, а буде там і варене, і печене, і люлька закурена.

«Великий тлумачний словник сучасної української мови» подає значення слова *бисаг* ‘подвійна торба; сакви’ (Бисаги, 2005).

Зустрічаються діалектизми і в творах художньої літератури. Письменники використовують діалектизми по-різному: одні вдаються до них лише з метою мовленнєвої характеристики персонажа, інші вводять їх навіть в авторське мовлення.

У підручнику для 4 класу закладів загальної середньої освіти О. Я. Савченко та І. В. Красуцької «Українська мова та читання» вміщено оповідання сучасної української письменниці Ніни Бічуї «Чотири руді лисиці».

Ярко стояв біля водія в автобусі, і йому було видно все навкруги: *гостинець*, укритий льодком, чорні вологі дерева, зустрічні машини, клаптик дуже синього неба (Савченко, Красуцька, 2021, с. 69).

Після тексту подано пояснення: *Гостинець* – велика дорога.

Гостинець, як зазначає Т. Черненко (Черненко, 2013, с. 172), – це давнє спільнослов'янське слово, яке утворилося ще на праслов'янському ґрунті. Словотвірно воно пов'язане зі словом **gostь*. У праслов'янській мові ця лексема спочатку мала значення ‘чужоземець’, ‘ворог’, а потім – ‘приїжджий, купець, гість’.

У сучасній українській мові давній географічний праслов'янський термін *гостинець* практично вийшов з ужитку. Його місце заступили інші терміни (як питомі, так і запозичені): *дорога*, *тракт*, *шлях* тощо. У результаті семантичних процесів звужується також географія поширення цього терміна в українських говорах, подекуди його функціонування обмежується окремими населеними пунктами (наприклад, Волинь, Рівненщина, Львівщина) (Черненко, 2013, с. 176).

Значна частина діалектизмів, включених у текст твору, вимагає певного розшифрування. Існують різні прийоми подачі діалектного слова: виноска внизу сторінки, роз'яснення діалектного слова за допомогою літературного синоніма чи короткого коментаря в самому тексті або розкриття значення діалектизму загальним змістом контексту.

Зазвичай науковці рекомендують уникати діалектних слів при користуванні літературною мовою в розмовному мовленні, оскільки діалектизми засмічують мову, порушують її чистоту. Наголошується, що вчителю потрібно ґрунтовно знати особливості діалекту; враховувати особливості говірки при плануванні програмного матеріалу; диференціювати систему вправ та методичних прийомів у процесі занять у школах із діалектним оточенням; накреслити систему орфоепічних, орфографічних, лексичних, граматичних тренувальних вправ, ефективних для конкретних випадків; навчити учнів відчувати відхилення від норм літературної мови тощо.

Як зауважив П. Білоусенко (Білоусенко, 2003, с. 6), чи не вперше в Україні зробив спробу здолати поширені уявлення про діалектне мовлення як неправильне, ненормативне доктор філологічних наук, професор, член-кореспондент НАН України В. Німчук. Адже саме на таку думку наштотували публікації в методичних часописах, заголовки яких починалися словами «Подолання діалектних помилок ...» Виступаючи перед учителями, учений гостро та своєрідно реагував на виправлення діалектних помилок: «Не говоріть дитині, що вона сказала неправильно. Ні, ви підкресліть, що вона сказала добре, гарно, по-нашому, як тато й мама говорять, як усі люди в нашому краї говорять. Але по-літературному буде не так».

В. Німчук наголошував, що діалекти – це живильне середовище української літературної мови. Він акцентував і на необхідності робити аудіозаписи говірок, зберігати їх на сучасних носіях, популяризувати діалектологію в Інтернеті, підтримувати молодих вчених, які зосереджуються на наукових пошуках саме в цій сфері, активно співпрацювати з колегами за кордоном тощо.

Отже, діалекти потрібно зберігати і вивчати; діалектна лексика виступає важливим джерелом поповнення словникового складу української мови протягом усіх періодів її становлення. Безпосередньою сферою її функціонування є художні тексти, у яких відповідним словам відводиться не лише стилістична роль, а й власне номінативна, зокрема в таких випадках, коли вони залишаються єдиною можливим засобом позначення відповідних реалій, створення етнокультурного фону художньої оповіді.

Список використаних джерел:

Бисаги (2005). In: *Великий тлумачний словник сучасної української мови*. Київ; Ірпінь : Перун. URL: https://ukrainian_explanatory.academic.ru/10396 (дата звернення 01.11.2024).

- Бисагочки (2005). In: *Русалчин тиждень. Казки про русалок, водяників, болотяників, криничників*. Харків : Фоліо. 299–303.
- Білоусенко, П. (2003). В. В. Німчук – учений, наставник, організатор науки. In: *Волинь – Житомирщина*. № 10. 5–15
- Савченко, О. Я. & Красуцька, І. В. (2021). *Українська мова та читання: підручн. Для 4 кл. закл. Заг. Сер. Освіти (у 2-х ч.)*. Ч. 2. Київ : УОВЦ «Оріон».
- Черненко, Т. (2013). З історії слова *гостинець*. In: *Культура слова*. № 79. 172–176.

УДК 811.111+811.161.2'25

**Ivanchenko M., Assoc. Prof.
Tokai V., Student**

Lviv State University of Life Safety (Lviv, Ukraine)

LEXICAL-SEMANTIC GROUP *ENTICE* IN ENGLISH

Language, as an integral phenomenon of human life, responds to socio-political changes in society and scientific and technical development by the emergence of new words and terms. Under such conditions, the study of lexical semantics is one of the priority areas of modern linguistics. This scientific field does not lose its relevance, since the lexical composition of the language is constantly replenished with new units.

Language is a system of interconnected elements – units of the language system. A characteristic feature of this system is division and synthesis, that is, decomposition into smaller units and vice versa – the assembly of smaller units into larger ones. The relationship between the units of the language system determine their properties and relationships.

One of the ways to study semantic relations in language is to isolate certain systemic units, such as, for example, groups of words. Group of words is distinguished by synonymous nature, groups of words united by a generalizing meaning, and others. Linguistic scientists also distinguish lexical-semantic, lexical-thematic, functional-semantic, lexical-grammatical groups.

A lexical-semantic group is defined as a combination of word meanings that contain specific concepts that differ in the degree of manifestation of a quality, feature, action and the contrasting qualities of a feature, action, object, phenomenon. The main features of the latter are: the presence of a dominant word that is part of the group; lexical units united by a common component of meaning; systemic relations within the group.